

“สื่อ” กับการใช้ความรุนแรงทางการเมือง

บุญอุก งามมณี

เกริ่น

จริง ๆ แล้วไม่ได้เจตนาจะ “พนมoyerหาคะเซ็บ” โดยเฉพาะกับเรื่องบางเรื่องทีหลาย ๆ คนปรารถนาจะลืม หรือพยายามบอกกับตัวเองว่า “...มันคง เป็นเพียงความพลั้ง เผลอของประวัติศาสตร์... เป็นเพียงความผิดพลาดของผู้คนในยุคสมัยนั้น...” แต่เหตุที่ต้องรื้อฟื้นเอาเรื่องเก่ามาแล้วใหม่ก็เพราะสภาพการณ์ปัจจุบัน ดูเหมือนว่าปรากฏ-การณ์แบบที่เรียกว่า “รักชาติยังชีพ รักสถาบันยังชีวิต” นั้นวันจะยิ่งเพิ่มพูนขึ้นเรื่อย ๆ และถึงที่สุดแล้วอาจจะกลายเป็นความชอบธรรมที่จะกระทำการต่าง ๆ ได้โดยไม่จำเป็นต้องอธิบายถึง “ที่มา” และ “ที่ไป” รวมทั้งการใช้ความรุนแรงต่อผู้คนที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคตโดยที่แม้แต่ผู้กระทำการเองก็อาจจะคิดว่า... “คนคือผู้พิทักษ์ความถูกต้อง”... ไม่ได้ตกอยู่ใน “มายาการของความจงรักภักดี” แต่อย่างใด

เรื่องที่จะอ่านต่อไปนี้ เป็นเพียงเรื่องราวในอดีตและเกร็ดเล็ก ๆ น้อย ๆ ประกอบเพื่อฆ่าเวลาและเป็นการ “พักสายตา” จากบทความทางวิชาการอื่น ๆ ของหนังสือเล่มนี้ ผู้เขียนไม่ปรารถนาให้ใครถือเป็นจริงเป็นจังจนเกินไปนัก และงานชิ้นนี้ไม่อาจถือได้ว่าเป็นงานวิชาการแต่อย่างใด

1. สถานการณ์หลัง 14 ตุลา : ประชาธิปไตยไม่ได้แบ่งบาน

สิบสี่ตุลาคมนำมาแต่ทำหื้ออะไรต่อมิอะไร เปลี่ยนไปมากนัก เว้นไว้เสียแต่แบบแผนในการแสดงออกซึ่งทัศนะของพลเมืองในสังคม ที่แม้ไม่มีโอกาส “ลืมตา” แต่ก็ยังมีเวลา “อ้าปาก” อธิบายเรื่องราว เล่าถึงสภาพปัญหาของตนและ เรียกร้องการลง ไปถึงกับดูแลและแก้ไขต่อผู้บริหารประเทศโดยเฉพาะปัญหาที่เกี่ยวพันกับการกระจายความเป็นธรรม ทางเศรษฐกิจระหว่างกลุ่มชนต่าง ๆ ในสังคม แต่เนื่องจากสภาพที่โครงสร้างและกลไกการดำเนินงานของรัฐยังมีลักษณะรวมศูนย์ มีระบบการคิดและค่านิยมที่ยังคงให้ความสำคัญต่อ “เสถียรภาพ ความมั่นคง และเอกราช” (ในความหมายของบูรณาการเหนือดินแดน) มากกว่า “ความเป็นธรรม ความเท่าเทียม และความเป็นอิสระของชนในชาติ” ดังนั้นการเรียกร้องของกลุ่มพลังต่าง ๆ ที่รวมตัวกันเพื่อเรียกร้องและสร้างพลังต่อรองในช่วงหลัง 14 ตุลาคม จึงไม่ได้เป็นอะไรมากกว่า “ตัวรับที่มารบกันก่อนงานนายแก่ความสงบสุขของสังคม”¹

ท่ามกลางสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง อุดมการณ์ที่เปลี่ยนไป การรวมตัวของกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมที่เริ่มจากจุดประสงค์เพียง เพื่อสร้างพลังต่อรองให้ได้มาซึ่งสิ่งทีประสงค์มาเป็นการตัดสินใจเลือกและมีข้อเสนอต่อรูปลักษณ์ใหม่ของสังคมที่พึงปรารถนา และถึงที่สุดแล้วการเลือกข้างระหว่าง เป็น “พลังเก่าหรือพลังใหม่” เป็น “ฝ่ายอนุรักษนิยมหรือ ปฏิรูป” และเป็น “ขวาหรือซ้าย” ก็ได้ เกิดขึ้นพร้อม ๆ กับการต่อสู้ระหว่างกลุ่มที่มีอุดมการณ์แตกต่างกัน โดยที่ขอบของเวทีการต่อสู้ได้เลยไปจากมิติเรื่อง “ประชาธิปไตยทางการเมือง” ไปสู่ประเด็นเรื่อง “ประชาธิปไตย

ทาง เศรษฐกิจ"² และ ไม่ได้มีเฉพาะในสถาบันรัฐสภาหากแต่มีอยู่ทั่วไปตามท้องถนนแม้ที่ซึ่งห่างไกลความเจริญก็ตาม โดยที่แต่ละฝ่ายต่างก็ประกาศอุดมการณ์ที่ยึดถือออกมาเป็นสัญลักษณ์รูปธรรมและคำขวัญต่อสาธารณชนภายนอกว่า "ประเทศต้องการเอกราช ประชาชาติต้องการประชาธิปไตย ประชาชนต้องการปฏิวัติ" กับ "ถ้าสิ้นชาติสิ้นแผ่นดิน สิ้นกษัตริย์ เห็นสัจจะยืนหยัดอยู่ได้"³

แม้จะเป็นกลุ่มที่มีกรอบคิดและทัศนะทางการเมืองแตกต่างกันอย่างสุดซึ้งก็ตาม หากเงื่อนไขของสภาพแวดล้อมจะช่วยเอื้ออำนวยให้การต่อสู้ทางอุดมการณ์ของแต่ละฝ่ายอยู่ในวิถีทางแบบสันติวิธีและใช้สถาบันทางการเมืองที่มีอยู่ขณะนั้นเป็นเวที ในการเผยแพร่ความคิดของกลุ่มคนได้ ประชาธิปไตยในยุคนั้นก็คงจะ เบ่งบานได้จริง ๆ และนำไปสู่การพัฒนาการเมืองไทยแบบสันติประชาธิปไตยได้ในที่สุด หากแต่แม้ผู้บริหารประเทศในขณะนั้นเองก็ยังมองว่า กลุ่มพลังใหม่ที่เกิดขึ้นและประกาศตนว่าเป็นฝ่ายซ้ายนั้นเป็นกลุ่มที่มีอุดมการณ์ต่อต้านรัฐและมุ่งสลายสถานะทางสังคมที่เป็นอยู่ขณะนั้น กลไกของรัฐเองจำเป็นต้องเลือกข้างลงไปกับกบฏและร่วมเล่นบทด้วยในฐานะคู่ประจัญบานในสงคราม (มีรัฐธรรมนูญการแต่อย่างใด) ดังสุนทรพจน์ของนายกรัฐมนตรี "สทพรค" ที่กล่าวต่อข้าราชการชั้นผู้ใหญ่และคณะนายทหารว่า ... "บ้านเมืองที่เป็นอยู่ทุกวันนี้ นับได้ว่าอยู่ในภาวะสงคราม ครั้งยิ่งใหญ่ของไทย ถ้าหากแพ้แล้วก็จะไม่มีความเป็น "ไทย" หลงเหลืออยู่เลย... เราต้องรบให้ชนะ เพื่อสิ่งที่ยูชาติตาย รักษาบ้านบ้นพันปี คือ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์... สงครามนี้ไม่มีแนว เป็นสงครามที่มีทั้งจากในป่า ชายแดนเข้ามาถึง เมืองใหญ่ เมืองเล็ก เมืองหลวง ในสำนักงาน ข้าราชการในมหาวิทยาลัยและในโรงเรียน"⁴

เมื่อเป็นเช่นนี้ "ประชาธิปไตย" จึงกลายเป็นความวุ่นวาย "เสรีภาพ" เป็นสิ่งที่ไม่พึงปรารถนา และ "สันติประชาธิปไตย" เป็นเพียงความฝันลม ๆ แล้ง ๆ ภาระกิจของการปกป้องประเทศชาติเป็นสิ่งสำคัญเหนืออื่นใด และเพื่อให้บรรลุผลดังกล่าว "ผู้กระทำการ" ไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงกลวิธีที่จะถึงใช้ต่อคู่รบอีก

2. หน่ายล่าสังหารทางการเมือง : ภาระกิจของผู้พิทักษ์

เมื่อกระแสความขัดแย้งในสังคมสูงขึ้นเรื่อย ๆ กลวิธีที่ถูกนำมาใช้เพื่อจัดการกับฝ่ายตรงข้ามก็ยิ่งรุนแรงเพิ่มขึ้นเป็นเงาตามตัว มาตรการทางการเมืองเป็นรูปแบบของการใช้ความรุนแรงประเภทหนึ่งที่ใช้จัดการกับคู่ต่อสู้หน่วยงานที่รับดำเนินการ (ไม่ว่าจะเป็นบุคคล กลุ่มบุคคล หรือองค์กร) อาจกระทำไปเพียงเพราะ...มี "เงื่อนไขแลกเปลี่ยน" ที่เหมาะสม ได้รับคำสั่ง หรือ "รู้สึก" ว่าเป็นภาระกิจของตน... ระยะเวลา 2 ปี ก่อนเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 (มีนาคม 2517 - มีนาคม 2519) มีคดีมาตรการทางการเมืองเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก เท่าที่สำรวจจากหลักฐานที่ปรากฏตามหน้าหนังสือพิมพ์ในระบอบนั้นที่ระบุว่าเป็นคดีมาตรการทางการเมือง (ไม่นับคดีที่ทางเจ้าหน้าที่ตำรวจจำนำคดีว่าไม่ใช่วิศวกรรมทางการเมือง" พบว่า เป็นคดีลอบสังหารผู้นำประชาชน 47 ราย คดีก่อวินาศกรรม 8 ครั้ง และการข่มขู่ 2 ครั้ง โดยคดีต่าง ๆ เหล่านี้ส่วนใหญ่นักเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่สามารถจับคนร้ายได้ เช่น

"...ปี พ.ศ. 2517 ที่ลำค้อมมี 4 คดี ไม่สามารถจับคนร้ายได้ 3 คดี และจำนำคดีว่าเป็นอุบัติเหตุ 1 คดี ได้แก่

1. คดีนายชินทร์ สระคำ, อาชีพพนักงานสื่อพิมพ์ เสียชีวิต 16 มิถุนายน 2517 โดยถูกรถบรรทุกชน
  2. คดีนายเมตตา อุดมเหล่า, อาชีพชวานา เสียชีวิต 11 สิงหาคม 2517 โดยถูกลอบยิง
  3. คดีนายแสง รุ่งนรินทร์กุล, อาชีพนักศึกษา เสียชีวิต 23 สิงหาคม โดยถูกจ่อยิงด้านหลัง
  4. คดีนายสอ้ง มารังกุล, อาชีพพนักงานการเมือง เสียชีวิต 28 ธันวาคม 2517 โดยรถลบล้อเบียดครกที่ขับอยู่
- ...ปี พ.ศ. 2518 ที่ล่าคดีมี 8 คดี ไม่สามารถจับคนร้ายได้แม้แต่คดีเดียว

ได้แก่

1. คดีนายสนอง บัญชาอายุ, อาชีพพรอมกร เสียชีวิต 24 มกราคม 2518 โดยถูกลอบยิง
2. คดีนายนิสิต จิราภรณ์, อาชีพพนักงานสื่อพิมพ์ เสียชีวิต 1 เมษายน 2518 โดยถูกฆลักครกไฟ
3. คดีนายโพ่งน ลาววงศ์, อาชีพชวานา เสียชีวิต 21 เมษายน 2518 โดยถูกตีหัวและรัดคอ
4. คดีนายเกลี้ยง ใหม่อี่ยม, อาชีพชวานา เสียชีวิต 20 พฤษภาคม 2518 โดยถูกลอบยิง
5. คดีนายมานะ อินทสุริยะ, อาชีพนักเรียน เสียชีวิต 1 กรกฎาคม 2518 โดยถูกลอบยิง
6. คดีนายจา จักรวาท, อาชีพชวานา เสียชีวิต 3 กรกฎาคม 2518 โดยถูกลอบยิง
7. คดีนางสาวลำราญ คำกลั่น, อาชีพพรอมกร เสียชีวิต 26 กรกฎาคม 2518 โดยถูกยิงระหว่างสไตรค์
8. คดีนายอินตา ศรีบุญเรือง, อาชีพชวานา เสียชีวิต 31 กรกฎาคม 2518 โดยถูกลอบยิง..."⁵

คดีฆาตกรรมต่าง ๆ เหล่านี้สูงขึ้นเป็นลำดับพร้อม ๆ กับการประกาศตัวของกลุ่ม "รักชาติ" ต่าง ๆ ที่ยืนยันว่าจะต้องมีการ "พิฆาต" ผู้ที่ไม่หวังดีต่อประเทศชาติ เช่น คำประกาศของกลุ่มกระทิงแดง กลุ่มแนวร่วมต่อต้านจักรวรรดินิยมคอมมิวนิสต์ เป็นต้น รวมทั้งเรียกร้องต่อรัฐบาลให้ดำเนินการกำจัด "ผู้ที่มีกาฟันลัทธิตรงกันข้าม" เช่น 1 ในข้อเรียกร้อง 6 ข้อ ของกลุ่มนวพล (ที่เรียกร้องให้ทหารกลับมาปกครองบ้านเมือง เพื่อสร้าง เสถียรภาพให้แก่ชาติ) ซึ่งเสนอต่อนายกรัฐมนตรีว่า" ...

1. ให้รัฐบาลควบคุมการประกันราคาข้าวและขจัดคนกลาง
2. ให้เร่งการปฏิรูปที่ดิน
3. ให้กำจัดพวกลัทธิตรงกันข้าม
4. ให้ยุบสภาแล้วตั้งสภาปฏิรูปฯ แทน
5. ให้อำนาจสอบสวนขึ้นสังกัดที่สำนักงานนายกรัฐมนตรี

6. คัดค้าน พรบ. บกครองท้องถิ่นที่ให้มีการเลือกตั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน..."⁶

การใช้ความรุนแรงทางการเมืองต่อผู้ที่มีความคิดเห็นแตกต่างกับตนกลายเป็นสิ่งปกติผู้ที่ดำเนินการไม่ได้คิดว่าสิ่งที่ตนทำคือการประกอบอาชญากรรม หากคิดว่าคือภารกิจของผู้พิทักษ์ความสงบสุขของสังคม พัททิมสถาน ที่ตนรักและเทิดทูนยิ่งชีวิต เพื่อบรรลุเป้าหมายแล้ววิธีการไม่ใช่เรื่องที่จะต้องไปคำนึงถึง การสูญเสียร้ายทาง เป็นเรื่องจำเป็นและไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ เพียงเดือนเดียวในปี พ.ศ. 2519 (กุมภาพันธ์ 2519) มีคดีลอบสังหารทางการเมืองเป็นจำนวนถึง 5 คดี และหนึ่งในคดีนั้นผู้ต้องสงสัยเป็นสมาชิก กลุ่มนวพล กล่าวคือ

- "...กุมภาพันธ์ 2519 จากจำนวน 5 คดี จับผู้ต้องสงสัยได้เพียง 1 คดี ได้แก่
1. คดีนายปริดา จินดาพันธ์, อาชีพนักดนตรี (วงกรรมราช) เสียชีวิต 3 กุมภาพันธ์ 2519 โดยถูกขบถชน จับคนร้ายไม่ได้
  2. คดีนายประจวบ พงษ์ชัยวัฒน์, อาชีพนักศึกษา เสียชีวิต 11 กุมภาพันธ์ 2519 โดยถูกลอบวางระเบิด เจ้าหน้าที่อ้างว่าผู้ตายวางระเบิดเอง
  3. คดีนายสมสิทธิ์ คำนำดับ, อาชีพนักศึกษา เสียชีวิต 11 กุมภาพันธ์ 2519 โดยถูกลอบวางระเบิด ไม่มีการจับคนร้าย
  4. คดีนายอมเรศ ไชยสะอาด, อาชีพนักศึกษา เสียชีวิต 18 กุมภาพันธ์ 2519 โดยถูกลอบยิง จับสมาชิกกลุ่มนวพลเป็นผู้ต้องหา
  5. คดีนายบุญสนอง บุญโยทยาน, อาชีพนักการเมือง เสียชีวิต 28 กุมภาพันธ์ 2519 โดยถูกลอบยิง จับคนร้ายไม่ได้..."⁷

ท่ามกลางการลอบสังหารและการใช้ความรุนแรงในรูปแบบอื่น ๆ บทบาทของกลไกรัฐที่จะเข้ามาทำหน้าที่รับผิดชอบเพื่อรักษาคุณภาพของสังคมให้ดำเนินการไปภายใต้ กรอบของกฎหมายนั้นไม่สามารถเป็นไปได้เท่าที่ควร ไม่ว่าจะมีสาเหตุอะไรก็ตามสภาพการเลือกปฏิบัติได้ปรากฏออกมาพร้อมกับบรรยากาศ "ชาตินิยมอย่างรุนแรง" ในหมู่ประชาชนถูกปลุกขึ้นจากกลไกสื่อมวลชนของรัฐ โดยเฉพาะกลไกวิทยุกระจายเสียง

3. สื่อวิทยุกระจายเสียง : เครื่องมือที่ถูกควบคุม

วิทยุกระจายเสียง เป็นกลไกสื่อมวลชนประเภทหนึ่งที่ลงไปถึงประชาชนได้ มาก เนื่องจากเครื่องรับวิทยุมีราคามิแพงนัก ประชาชนสามารถซื้อหาเป็นเจ้าของได้ และสามารถฟังวิทยุไปพร้อมกับการทำกิจกรรมอื่น ๆ ได้ แม้นั้นเขตโทรทัศน์ห่างไกลความเจริญหรือมีภูมิประเทศที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการเดินทางไปมาหาสู่เพื่อดูแลควบคุมประชาชนของผู้บริหารประเทศ แต่ก็ยังสามารถส่งเสียงไปทำลายตักเตือนและปลุกฝังทัศนคติแก่ผู้ได้ปกครองได้โดยฝ่ายกลไกวิทยุกระจายเสียง

เนื่องจากเป็นสื่อมวลชนที่เข้าถึงประชาชนได้โดยรวดเร็วและแพร่หลายไปใน ขอบเขตที่กว้างขวางและถูกมองว่า "มีผลกระทบถึงการเมือง การทหาร เศรษฐกิจ และสังคมทั้งทางตรงและโดยปริยาย..."⁸ จึงได้มีการควบคุมรายการต่าง ๆ ที่จะออกอากาศทางวิทยุกระจายเสียงตั้งแต่เริ่มดำเนินการเพื่อให้..." เป็นสื่อมวลชนที่ตี

หรับการลือข่าวทั่วไป และข่าวจากรัฐบาลไทยสู่ประชาชนเพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีและถูกต้องโดยรวดเร็ว..."⁹ โดยขึ้นกับการพระ เมีนสถานการณ์ขณะนั้นว่า "ปกติ" ด้อยหรือไม่ ควรแก่การเข้ามาดูแล "อย่างใกล้ชิด" หรือไม่ สถานีวิทยุกระ จายเสียงที่ออกอากาศเหล่านั้นจะ เป็นช่องทางราชการโดยส่วนใหญ่เป็นของหน่วยงานในกองทัพ รองลงมาคือสิ่งกีดกรมประชาสัมพันธ์และสถาบันการศึกษาตามลำดับ

ด้วยเหตุที่สถานการณ์ช่วงระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2516 - พ.ศ. 2519) ถูกมองว่าไม่น่าที่จะไว้วางใจ รัฐบาลจึงได้เข้ามาควบคุมกลไกวิทยุกระจายเสียงด้วยการออกระเบียบว่าด้วยวิทยุกระจายเสียง พ.ศ. 2517 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

- "...1. ส่ง เสริมนโยบายและประ โยชน์ส่วนรวมของพระ เทศชาติทั้งในด้าน การเมือง การทหาร การเศรษฐกิจ และสังคม
2. ส่ง เสริมให้ประชาชนมีความจงรักภักดีต่อพระ เทศชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์
3. ส่ง เสริมให้ประชาชนมีความสามัคคีร่วมมือร่วมใจซึ่งกันและกัน
4. เชิดชวนให้ประชาชนคอปัดและต่อต้านศัตรู ตลอดจนลัทธิที่เป็น กิย์ต่อพระ เทศชาติ และมีความร่วมมือกับมิตรประเทศ..."¹⁰

ตามระเบียบการดังกล่าวนี้สถานีวิทยุกระ จายเสียงทุกสถานีจะต้องออกอากาศ ตามบทบังคับที่ทางราชการ ตั้งไว้ และทุกสถานีจะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามนั้น เช่น "...ไม่ออกอากาศน เรื่องที่ทำให้ประชาชนเสียขวัญ เกิดการอลหม่าน ก่อให้เกิดความแตกแยก กระทบกระ เทือนความมั่นคงของชาติ และหรือความสัมพันธ์อัน ดีกับต่างประเทศ..."¹¹ และคณะกรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียงที่เข้ามาทำหน้าที่ควบคุมดูแลและตรวจสอบความ สงนเรียบร้อย โดยมีอำนาจ "ตัดเตือน - ระงับการออกอากาศรายการที่ฝ่าฝืน - ยึดใบอนุญาตผู้ฝ่าฝืนและ ปิดสถานี ..."¹² โดยคณะกรรมการดังกล่าวส่วนใหญ่ประกอบไปด้วยตัวแทนหน่วยงานด้านความมั่นคงของรัฐ เช่น "... เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติหรือผู้แทน เสนาธิการทหารหรือผู้แทน ผู้แทนกองทัพบก ผู้แทนกองทัพเรือ ผู้แทนกองทัพอากาศ อธิบดีกรมตำรวจหรือผู้แทน และอธิบดีกรมประมวลข่าวกลางหรือผู้แทน... เป็นต้น"¹³

ยุทธการข่าวลือ : สงครามจิตวิทยาทางสถานีวิทยุ

การจัดรายการต่าง ๆ ที่จะออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียง ทุกรายการจะต้องส่งแผนผังรายการ ให้คณะกรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียงพิจารณาเห็นชอบ ก่อนจึงจะออกอากาศได้และจะต้องเก็บหลักฐานการออก อากาศรายการดังกล่าวไว้ให้คณะกรรมการฯ ตรวจสอบอีกครั้ง (หากมีปัญหาหรือคณะกรรมการฯ เห็นว่าควรตรวจ "อย่างใกล้ชิด") เมื่อเป็นเช่นนั้นรายการที่ออกอากาศทางวิทยุกระจายเสียงสถานีต่าง ๆ จึงเป็นไปเพื่อรองรับวัตถุประสงค์เรื่องความมั่นคงของรัฐ ความจงรักภักดีต่อประเทศชาติและราชบัลลังก์เป็นสำคัญ

หลังการเกิดขึ้นของขบวนการ "ชาวพิฆาตซ้าย" (โดยเฉพาะช่วงปี พ.ศ. 2518 เป็นต้นมา) การایش เรื่องมือลือสารวิทยุเพื่อต่อสู้ในสงครามจิตวิทยาได้แพร่หลายไปอย่างมากมาย ทุกหน่วยงานที่มีวิทยุอยู่ในความควบคุมไม่ว่าจะเป็นสถานีวิทยุเครือข่ายทหาร (53 สถานี, กองทัพบก 31, กองทัพเรือ 3, กองทัพอากาศ 9, กรมคำ

ราว 10) สถาบันวิทยุกรมประชาสัมพันธ์ (12 สถานี) และสังกัดหน่วยราชการอื่น ๆ (กระทรวงศึกษา, กรมไปรษณีย์ โทรเลข, ท.ท.ท., กระทรวงเกษตรและสำนักนายกรัฐมนตรี)¹⁴ สถานีต่าง ๆ เหล่านี้จะมีการจัดรายการที่แทรกทัศนคติทางด้านการเมือง เช่น ลัทธิประชาธิปไตย, สถานการณ์ประเทศเพื่อนบ้าน, ภัยของลัทธิคอมมิวนิสต์ และการพิทักษ์ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เป็นต้น¹⁵ โดยรูปแบบรายการที่จัดมีทั้งเป็นรายการประเภทที่เรียกว่า "ข่าวชาวบ้าน" (อ่านข่าวโดยสอศโล่อารมณัง โปและเสนอทศนะ ประกอบ), รายการสัมภาษณ์หรือสารคดีทางอากาศ (โดยเชิญบุคคลสำคัญ ๆ มาออกอากาศทางวิทยุเสนอข้อมูลและทัศนะทางการเมือง) และรายการเพลงเพื่อเพื่อนทหาร ตำรวจตระเวนชายแดน ฯลฯ

ยุทธการที่สำคัญที่สุดในการดำเนินงานด้านจิตวิทยาที่ผ่านกลไกสื่อวิทยุกระจายเสียงมายังประชาชนในช่วงนั้นคือ การสร้างข่าวลือ โดยเป็นในรูปของข่าวต่าง ๆ ที่เสนอเป็นทัศนะ ไม่มีแหล่งอ้างอิงหรือข้อมูลยืนยันจะปรากฏออกมาทางรายการประเภท "ข่าวชาวบ้าน" ของสถานีวิทยุกระจายเสียงต่าง ๆ เช่น รายการของสถานีวิทยุยานเกราะ (โดยมี พันโท อุหาร สนิทวงศ์ เป็นผู้ควบคุมรายการ)¹⁵ ข่าวลือเหล่านี้มีลักษณะคาดเดาเป็นการบอกต่อ ๆ กันมาแบบปากต่อปากและไม่สามารถตรวจสอบได้ว่าใครควรจะเป็นผู้รับผิดชอบในเรื่องเหล่านี้ ซึ่งกว่าจะมีการแก้ข่าวจากฝ่ายที่เสียหาย สาธารณชนก็โต้เถียงข้ออ้างต่างกันไปเรียบร้อยแล้ว เช่น ข่าวเรื่องการล้มล้างสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ข่าวเรื่องนักศึกษาปลอมไปขยุงขวานานในชนบทให้กระด้างกระเดื่องต่อรัฐบาล ข่าวเรื่องนักศึกษาจะเดินขบวนไปถวายฎีกาต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวให้รัฐบาลชุด "สหพรรค" ลาออก และข่าวเรื่อง คร.บ้วย อังภากรณ์หนีไปต่างประเทศเนื่องจากกรณีฝ่ายซ้ายปลุกระดมมวลชนในธรรมศาสตร์ เป็นต้น¹⁶ ข่าวลือต่าง ๆ เหล่านี้มีผลทำให้ประชาชนไม่สามารถแยกแยะเรื่องต่าง ๆ ได้ว่า ใครเป็นฝ่ายกระทำใครต้องรับผิดชอบ และถึงที่สุดสร้างความสับสนจนเกิดความเบื่อหน่ายต่อความวุ่นวายไม่รู้จบเหล่านี้และมองว่า "มีเสรีภาพแล้วทำไมหัววาย" ประกอบกับการสร้างประชามติให้เทิดทูนความมั่นคงของชาติและสถาบันทางอุดมการณ์ในหมู่ประชาชนที่มีการจัดตั้งโดยทางราชการทำให้เกิดการเปลี่ยนทัศนะและ "กลายเป็น" กลุ่มหลังมวลชนผู้รักชาติในที่สุด

4. เพลงปลุกใจ : เพื่อชาติ เพื่อชนทัมัยศัตรู

ขณะที่ฝ่ายหนึ่งซึ่งไม่เห็นด้วยกับสภาพสังคมและรูปแบบการปกครองที่เป็นอยู่ใน ขณะนั้นได้ใช้ "เพลงเพื่อชีวิต" เป็นเครื่องมือในการแสดงออกซึ่งทัศนะของตน บอกเล่าและอธิบายถึงสภาพความไม่เป็นธรรมของสังคม เรียกร้องให้มีการแก้ไขให้ดีขึ้น บทเพลงอีกประเภทหนึ่งก็ได้ถูกผลักดันออกมาเสนอต่อประชาชนเช่นกัน โดยฝ่ายที่เห็นความสำคัญของการรักษาสถาบันและสถาบันทางสังคมแบบที่เป็นอยู่ ให้ดำรงต่อไป เพลงเหล่านี้จะเป็นเรื่องรักชาติ ความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ กระตุ้นให้ประชาชนตื่นตัวต่อสู้กับศัตรูที่มายังปลุกปั่นให้เกิดความแตกสามัคคีขึ้นภายในชาติ จนอาจจะกล่าวได้ว่า "เพลงปลุกใจ" เหล่านี้แต่งขึ้นเพื่อตอบโต้ในเชิงอุดมการณ์กับ "เพลงเพื่อชีวิต" โดยผู้แต่งนั้นแม้ทั้งที่เป็นพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ข้าราชการบริหารที่ใกล้ชิด ข้าราชการทหารและตำรวจตระเวนชายแดน รวมทั้งนักดนตรีจากวงดนตรีกรมประชาสัมพันธ์ (สัดส่วนของผู้ประพันธ์ส่วนใหญ่จะเป็นข้าราชการที่ใกล้ชิดหรือผู้ที่รับสนอง เบื้องพระยุคลบาท) นอกจากนั้นชื่อที่นำเสนอมาก็ไม่ได้แต่งแบบมีวาระหรือวันใดวันหนึ่ง เป็นกรณีพิเศษ หากแต่เป็นการแต่งเพื่อเผยแพร่ให้ประชาชนได้รับฟังและนำไปขับร้องต่อ ๆ กันโดยผ่านทางวงดนตรีของกองทัพและถ่ายทอดทางสถานีวิทยุกระจายเสียง จากจำนวนเพลงปลุกใจที่แต่งขึ้นในช่วงนี้ (77 เพลง โดยแต่งไว้ให้กับกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ เช่น ทหาร ลูกเสือชาวบ้าน กลุ่มหลังมวลชนผู้รัก

ชาติ และประชาชนทั่วไป) และ เพลงบลูกาจที่แต่งไว้ตั้งแต่สมัยหลวงวิจิตรวาทการ (ช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2) กับสมัยรัชกาลที่ 6 ได้มีการนำมาใส่ทำนองและเรียบเรียงเสียงประสานใหม่เป็นจำนวนมากนั้น เราอาจแยกลักษณะการประพันธ์และ เผยแพร่ เพลงดังกล่าวได้ดังต่อไปนี้

1. แต่งให้แก่อำเภอทหารหาญและประชาชนในชาติโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรวมน้ำใจกันสามัคคีต่อสู้ศัตรูที่มาคุกคามประเทศชาติ ซึ่งแบ่งตามผู้ประพันธ์ได้เป็น

1.1 เพลงพระราชนิพนธ์หรือประพันธ์โดยข้าราชการบริหารที่ใกล้ชิด

เช่น

- เพลงแผ่นดินของเรา
- เพลงจงบีตามารดร
- เพลงคืนเกิดไทย
- เพลงเราสู้
- เพลงทหารเลื่อนเรศวร
- เพลงแม่พระธรณีรำพัน เป็นต้น

1.2 ประพันธ์โดยข้าราชการทหารหรือนักดนตรีจากวงดนตรีกรมประชาสัมพันธ์มอบแต่ทหารในกองทัพอ่าง ๆ เป็นหลัก เช่น

- เพลงสดุดีนักรบไทย
- เพลงมาร์ชแผ่นดินไทย
- เพลงชายชาติเสือ
- เพลงจากยอดคอย เป็นต้น

2. แต่งให้แก่วงศ์หมู่ต่าง ๆ ที่ทางราชการไปจัดตั้งขึ้น เช่น กลุ่มลูกเสือชาวบ้าน ขบวนการของพิชิตชาย แม่บ้านพิทักษ์ไทย โดยเริ่มจากการร้องเผยแพร่กันภายในกลุ่มก่อนภายหลังมีการนำไปขับร้องบันทึกเทปเปิดเผยแพร่ทางสถานีวิทยุของกองทัพ เช่น

- เพลงมาร์ชลูกเสือชาวบ้าน
- เพลงชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
- เพลงลูกเสือรวมพลัง
- เพลงกฏของลูกเสือ
- เพลงหนักแผ่นดิน เป็นต้น

3. เผยแพร่แก่ประชาชนทั่วไปทางสถานีวิทยุต่าง ๆ โดยวงดนตรีกรมประชาสัมพันธ์ขับร้องและบรรเลงเผยแพร่ โดยไม่มีวาระการประพันธ์หรือกลุ่มเป้าหมายพิเศษ เช่น

- เพลงแผ่นดินสุดท้าย
- เพลงไทยอย่าเผลอ

- เพลงหวงแผ่นดิน
- เพลงชาติไทยที่รัก
- เพลงไทยเพื่อไทย
- เพลงแผ่นดินถิ่นไทย เป็นต้น

นอกจากนี้ยังได้มีการนำเพลงปลุกใจต่าง ๆ ที่ประพันธ์ไว้ในอดีตมาเลือกเปิดทางวิทยุโดยเป็นเพลงเกี่ยวกับความรักชาติ การต่อสู้ศัตรูเพื่อประเทศชาติ เช่น เพลงสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม (คำขวัญ รักชาติ และอยุธยาไร้ศึก เป็นต้น) และสมัยจอมพลสฤษดิ์ และจอมพลถนอม กิตติขจร (ในช่วงก่อน พ.ศ. 2514 ซึ่งข้าราชการที่ใกล้ชิดได้ประพันธ์ให้แก่ทหารหาญในสมรภูมิและตำรวจตระเวนชายแดนที่ต้อง ต่อสู้กับภัยคอมมิวนิสต์ โดยเป็นการสนองพระราชเสาวนีย์ เช่น แด่ทหารหาญในสมรภูมิ ความฝันอันสูงสุด ต.ช.ด. และตำรวจตระเวนชายแดน เป็นต้น) แต่อย่างไรก็ตามเพลงที่ได้รับความนิยมมากที่สุดได้นับตั้งแต่ เพลงหนักแผ่นดิน ต่อมารายการต่าง ๆ ของชมรมวิทยุเสรีได้นำไปเปิดเผยแพร่ต่อ ๆ กัน และมีผลอย่างมากต่อการสร้างทัศนคติและความคิดของคนในสังคมไทยต่อกลุ่มชนที่เห็นว่าเป็นปฏิปักษ์ โดยเฉพาะผู้ที่ยอมรับและเชื่อในอุดมการณ์ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ตามที่ทางราชการได้ปลูกฝังลงไป

อุดมการณ์ชาติ ศาสน์ กษัตริย์ : "ข้าวสาร" ที่ผ่านบทเพลง

เนื้อหาที่ปรากฏอยู่ในเพลงปลุกใจที่เปิดเผยแพร่ต่อประชาชนทางสถานีวิทยุ กระจายเสียงในขณะนั้น จะเน้นเรื่องชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ อันเป็นอุดมการณ์หลักในสังคมไทยและมีการให้คำอธิบายถึงความหมายของความเป็นชาติ ความสามัคคีของคนในชาติด้วยกันเอง และความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยจะมีการให้น้ำหนักต่อการเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งจะเชื่อมโยงกับความเป็นชาติ และกำจัดศัตรูที่มาบ่อนทำลายประเทศชาติ เป็นสำคัญ (เป็นที่น่าสังเกตว่าการมองศัตรูของชาตินั้นเป็นการมอง "ศัตรูในเมือง" หรือ "ศึกในรั้วบ้าน" มากกว่า "ศึกภายนอกที่มีหรืออาจจะไม่มีประชิดติดเมือง") กล่าวคือ

1. ความเป็นชาติในความหมายของประวัติศาสตร์ที่ต้องก่อร่างสร้างตัวและพึงรักชาติไว้ เช่น

"...จากเหนือแดนไกล สู่เมืองใต้ด้วยใจรักสงบ มาได้พบแผ่นดินทองต้องประสงค์จงใจเจ้ารักดินแดน ต่างหวงแหนยึดถือเป็นชาติไว้ ไม่เคยยอมให้ใครแย่งชิงไป เสียสละชีพพลี สมชื่อคนไทย..."¹⁷

"...มาหวนคำนึงคิดถึงชาติไทย ชาติเรานั้นเคยยิ่งใหญ่แต่ในสมัยนานมา... รวมพลังหันหน้าจนวนุชาเป็นชาติไทย...เลือดเนื้อเราเท่าไร กว่านามว่าไทยจะสูญเรา..."¹⁸

"...ถูกรุก ต้องรบ รับบ๊องเผ่า ผองเรา ชีพพลีภมร เอาเผ่าไทย อยู่มาจากถิ่นเหนือลงใต้ รวบรวมไทยคงมั่น สู่แดน สุขสันต์ สู่สุวรรณภูมิ ลุ่มเจ้าพระยา เข้าครอบครองทำกินเป็นถิ่นไทย เรามาสังสร้างอาณาจักรไทยไพศาล..."¹⁹

2. การแสดงความรักชาติด้วยการสามัคคีไม่หลงเชื่อการยุยงปลุกปั่น เช่น

"...บัดนี้คนพาลจะผลาญชาติไทย ผองภัยทั้งไกลและใกล้ เริ่มมาหาไหวแต่ประตุ จึงควรคนไทยร่วมแรงแลงใจทุกผู้ เตรียมพลังไว้สู้ ต่อตีวิปโยคให้แท้ไป... ถ้าแผ่นดินไทยเองซ่มเหงพวกพ้องแล้วคนที่มันคิดจ้องก็คงผองใจกัน มันคอยเวลาให้สามัคคีนี้โดยใช่การปลุกปั่นให้ไทยฆ่าฟันกันเล่นทุกปี...วันใดไทยแยกแตกสามัคคี

วันนั้นแผนที่ก็จะไม่มีชาติไทย... เราควรระวังชาติไทยนั้นทั้งหรือไม่ คนนอกห้ามไว้หากเราข้างในในชาตินี้เอง..."²⁰

"...รักกันไว้เกิดเพื่อนไทย ทุกคนใช้ใครพี่น้องร่วมชาติ... ชาติใดประชารักใคร่แข่งขัน ชาติใดประชาแตกกัน ชาตินั้นล้มจมพริบตา ป้องกันไว้เกิดเพื่อนไทย... แค้นเคืองฆ่ากันไม่ฉลาด จะเป็นโอกาสให้ศัตรูเข็ดเดือน... พร้อมเพรียงร่วมใจเพื่อนห้องทิวหน้าเพื่อนไทย"²¹

3. ไทยคงเป็นไทยอยู่ได้ก็เพราะมีสถาบันพระมหากษัตริย์คงอยู่คู่ไทย เช่น

"ถ้าสิ้นชาติ ล้นแผ่นดิน ล้นกษัตริย์ เห็นสุดจงย็นหยดอยู่ใต้ จงเป็นตายร้ายดีก็เป็นใบ ขอป้องกันเอาไว้จนสุดฤทธิ์..."²²

"ด้วยพระบพุทธาธิการและพระ เมตตา โพร่ฟ้าผาสุกไรทุกข์อาทร เดชะบรมเดชาอนุภาพแห่งจักรีวงศ์ ไทยยังยืนงอยู่คงเป็นไทยวันวันรันคร..."²³

"ไทยธำรงองไว้ซึ่งพจนันรันคร มิ่งขวัญคือชาติ ศาสน์ ประมุขไทย แหล่งของใจรวมกันไม่มีแปรผัน หากมันศัตรู ผู้ใดพยายามเหยียดหยัน ป้องกันพาดพัน้ำห้มลาย"²⁴

4. เชิดชูการเสียสละชีวิตของทหารไทยที่ต้องต่อสู้กับข้าศึกศัตรู เช่น

"เราเหล่าลูกรักทัพไทย กวายชีวี ขวานทองเอยเคยโลภภัย บัดนี้เขามันตั้งท้าไทยไว้สิ้นคนดี กลองศึกลั่นแล้วบัดนี้... แม่น้ำครรรานาครรุกไทย ชีพพันพลีให้..."²⁵

"ยากลำเค็ญเพียงใดใจยังมั่น จะปกป้องผองไทยช้วนรันคร ล้นชีวินก็หวางหวางแผ่นดิน ด้วยหน้าที่รับผิดชอบ คือคำตอบที่รบอุมิรู้ล้น ความภูมิใจเลิศล้ำค่าอาจิณ รักแผ่นดินเกียรติศักดิ์นักรบไทย"²⁶

"หากเหลือหนึ่งชีวิที่มีลมหายใจ ชาติไทยก็ยังยืน รบเรารบแม่ศัตรูมาตุหมันมียอมเสียผืนแผ่นดินไปเป็นอื่น หน้าโทมนันเอยเป็นเจอบิน ไทยจงยืนอยู่คู่ฟ้า ทุกชีวิตของช้านี้ ยินดีให้ทิ้งเลือดเนื้อเพื่อไทยดำรงหน้า..."²⁷

5. กำจัดศัตรูที่มำบ่อนทำลายประเทศชาติ

"คนใดขยงบลุกบั้น ไทยด้ายกันหวังให้แตกกระจาย บลุกระดมมวลชนให้สืบสนุ่นวาย เพื่อคนไทยแบ่งฝายรบกันเอง... คนใดชายคนชายชาติ ได้โอกาสชี้ทางให้ศัตรูเฝ้าสลาย หลังไทยให้พลังสู้ เมื่อศัตรูโจมตีเสียทีมัน คนใดคิดร้ายราวี้ ประเพณีของไทยไม่ต้องการ เกื้อหนุนอคติเชื้อลัทธิอันธพาล แพร่นำมันมาบ้านเมืองเรา...หนักแผ่นดิน หนักแผ่นดิน คนเช่นนี้เป็นคนหนักแผ่นดิน..."²⁸

6. ต่อสู้แม้ชีวิตเพื่อรักษาประเทศชาติ

"...ชาติเลือกแล้วต้องไว้ลาย ชาติขายแล้วต้องต่อกร เบรียง ๆ ดังเสียงฟ้าพาด โครม ๆ พิณาสพิงสลอน เบรียง ๆ ลูกปืนเด็นกระดอน โครม ๆ คัสกรกระเด็นไกล..."²⁹

"...ถึงขู่ฆ่าล้างโคตรก็ไม่หวั่น จะสู้กันไม่หลบหนีหาย สู้ตรงนี้สู้ที่นี่ สู้จนตาย ถึงเป็นคนสุดท้ายก็ลองดู บ้านเมืองเรา เราต้องรักษา อยากรทำลายเชิญมาเรารู้..."³⁰

เมื่อเปรียบเทียบกันแล้ว จะพบว่าเพลงปลุกใจที่เปิดเผยต่อประชาชนทางวิทยุกระจายเสียงในช่วงนั้น จะ

เป็นเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการยกย่อง เทิดทูนและจงรักภักดีต่อราชบัลลังก์เป็นสำคัญ และภาระกิจที่ประชาชนไทยจะต้องพึงกระทำต่อกลุ่มบุคคลที่ไม่หวังดีต่อประเทศชาติ กระทำการบ่อนทำลายความสามัคคีของคนในชาติก็คือ การกำจัดศัตรูเหล่านั้นโดยไม่จำเป็นต้องมีความปรานีเพราะถือได้ว่าบุคคลเหล่านั้นเป็นพวก"หนักแผ่นดิน"

5. 6 ตุลาคม : จุดสูงสุดของการปลุกเร้ามวลชน

จากการชุมนุมที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เมื่อวันที่ 4 ตุลาคม พ.ศ. 2519 เพื่อต่อต้านการกลับมาของจอมพลถนอม กิตติขจร ที่บวชเป็นสามเณรแล้วมาบวชเป็นพระภิกษุที่วัดบวรนิเวศอยู่ในขณะนั้น (โดยให้เหตุผลว่าเพื่ออุทิศอาณังสะแก่บิดาที่กำลังป่วยหนัก) กลุ่มนักศึกษาได้มีการแสดงละครล้อเลียนโดยรวมกรณีฆาตกรรมเจ้าหน้าที่การไฟฟ้า 2 คน ซึ่งถูกแขวนคอที่นครปฐมขณะปิดโปสเตอร์ต่อต้านการกลับมาของพระถนอมซึ่งจัดโดยชุมนุม นาฏศิลป์และการละคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ วันรุ่งขึ้น หนังสือพิมพ์ดาวสยามและบางกอกโพสต์ได้ลงรูปผู้ที่เล่นละครว่าจงใจแต่งหน้าให้มีพระพักตร์คล้ายกับองค์สยามมกุฎราชกุมาร และกล่าวหาว่าเป็นการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพเป็นการย่ำยีดวงใจของไทยทั้งชาติ³¹

การปลุกเร้าของสื่อมวลชนในวันที่ 5 และ 6 ตุลาคม 2519 มีผลต่อการปฏิบัติการของกลุ่ม "ผู้รักชาติ" ทั้งหลายที่จะจัดการต่อผู้ที่บังอาจ "จาบจ้วง" บ่อนพระยุคลบาท โดยเฉพาะบทบาทของสถานีวิทยุยานเกราะ สถานีโทรทัศน์ของกองทัพ และหนังสือพิมพ์ดาวสยามและบ้านเมือง ได้มีการออกประกาศจากศูนย์ปฏิบัติการลูกเสือชาวบ้านให้ประชาชน ลูกเสือชาวบ้านในเขตกรุงเทพมหานครทุกรุ่นไปร่วมประชุมที่กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน โดยมีพลตำรวจโทเจริญฤทธิ์ จักรวิโรจน์ รองผู้บัญชาการตำรวจตระเวนชายแดนเป็นผู้ดำเนินการและให้ลูกเสือชาวบ้านทุกรุ่นฟังสถานีวิทยุยานเกราะ³² และชมรมวิทยุเสรีในการเคลื่อนไหวครั้งนี้

การกระทำของกลุ่มพลังมวลชนผู้รักชาติทั้งหลายในเช้าวันที่ 6 ตุลาคม 2519 นั้น (ได้แก่ กลุ่มกระหัดแดง กลุ่มวิหคสายฟ้า กลุ่มกล้วยไม้ไทย กลุ่มชมรมแม่บ้าน กลุ่มพิทักษ์ไทย กลุ่มนวมพลและกลุ่มลูกเสือชาวบ้าน)³³ อาจกล่าวได้ว่าได้รับอิทธิพลมาจากการปลุกเร้าที่ผ่านทางสถานีวิทยุยานเกราะมายังประชาชนซึ่งได้มีการออกคำแถลงการณ์ต่าง ๆ สลับกับการเปิดเพลงปลุกใจเพื่อสร้างความรู้สึกร่วมกันในหมู่ประชาชนผู้รักชาติในอันที่จะดำเนินการกำจัด "...กลุ่มบุคคลที่เหยียดหยามจิตใจของไทยทั้งชาติ...ร่วมมือกับผู้ก่อการร้ายชาวเวียตนามที่จะเข้ายึดครองประเทศไทย...ให้ไปเป็นส่วนหนึ่งของจักรวรรดินิยมคอมมิวนิสต์..."³⁴ และพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงที่กระทำต่อคนที่ชุมนุมอยู่อย่างโหดเหี้ยมได้มาช้านานนั้น ส่วนหนึ่งก็เพราะได้รับการอธิบายว่า "...คนที่อยู่ในธรรมศาสตร์ เป็นพวกอ้วน..."³⁵

6. วิเคราะห์ 6 ตุลา : โปรดอ่านต่อฉบับหน้า

ทั้งท้าย

จนถึงขั้นนี้การให้เหตุผลต่อการที่คนกลุ่มหนึ่งใช้ความรุนแรงต่อคนอีกกลุ่มหนึ่ง อย่างชนิดที่เรียกว่า "โหดเหี้ยม" หรือไม่น่าเชื่อว่ามนุษย์ด้วยกันจะทำกันได้ถึงขนาดนั้นเป็นเรื่องยากที่จะอธิบาย เพราะหากจะทำไปเพื่อ "...พิทักษ์ประเทศชาติ...กำจัดศัตรู หรือเพื่อไม่ให้ประเทศไทยต้องตกไปเป็นเหยื่อของจักรวรรดินิยมคอมมิวนิสต์..."³⁶ ก็ตาม การลัทธิการลัทธิก็จำเป็นต้องมีการทรมาน "เหยื่อ" เว้นไว้เสียแต่ว่า "ผู้ล่า" จะถูกบลูฟิ่งมาว่า "...พวกเหล่านี้ไม่ใช่คนสมบูรณ์ การฆ่ามันไม่บาบ..."³⁷ รวมทั้งลือลือเร้าต่าง ๆ ที่สร้างความรู้สึก "มันส์" "สะใจ" และทำให้ได้ระบายความเกลียดชังออกไปเป็นการกระทำ แต่สิ่งที่น่าคิดก็คือ ...หลังจากเวลาผ่านไป ผู้กระทำการรู้สึกผิดต่อพฤติกรรมที่ตนได้กระทำลง ไปหรือไม่... โดยเฉพาะเมื่อรู้ว่า...ตนเองก็ถูกใช้เป็นเครื่อง มือ... เช่นกัน

หรือว่า...ยอมรับและภาคภูมิใจในการเป็นเหยื่อบนกระดานหมากรุกการเมือง ไทย

หากว่าสถานการณ์หรือบรรยากาศของการปลุกเร้าความรู้สึก "รักชาติจนเลือดเดือดพล่าน" กลับคืนมาอีกครั้ง...การใช้ความรุนแรง เพื่อจัดการกับคู่ปรปักษ์จะยังคง เป็นทางเลือกสายแรกอีกหรือไม่...

เป็นไปได้ว่า...อาจเป็นชะตากรรมที่หลีกเลี่ยงไม่ได้

กุมภาพันธ์ 2531

เชิงอรรถ

1. (... โดยเฉพาะในช่วงนั้นมีการวิพากษ์วิจารณ์บทบาทของขบวนการนิสิตนักศึกษาและนักเรียนกันมาก บ้างถึงขนาดสาบแช่งว่าเป็นทรราชย์บ้าง เป็นอันธพาลบ้าง หรือเป็นพวกหัวแดงบ้าง...)
2. ฝ่ายเอกสาร โครงการส่งเสริมระบบประชาธิปไตย, "บทนำ", หนังสือ ศูนย์ (กรุงเทพ : ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย, พ.ศ. 2517), หน้า 2.
3. คำขวัญของกลุ่มนวล, ลงใน หนังสือพิมพ์แกนประชาชน (คำนิมิตการโดยกลุ่มนวล, 2518).
4. ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช, "สุนทรพจน์ต่อคณะนายทหารและข้าราชการผู้ใหญ่อีกาคัด", ลงใน ประชาธิปไตยรายสัปดาห์ ปีที่ 3, ฉบับที่ 117, 12 กุมภาพันธ์ 2519, หน้า 7.
5. รายงาน "คดีฆาตกรรมทางการเมือง", ประชาธิปไตยรายสัปดาห์, ปีที่ 3, ฉบับที่ 122, 18 มีนาคม 2519, หน้า 33 - 39.
6. แถลงการณ์ของกลุ่มนวล เสนอต่อ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช, ลงใน หนังสือพิมพ์สยามรัฐ ฉบับวันที่ 29 มกราคม 2519.
7. รายงาน "คดีฆาตกรรมทางการเมือง", อ้างแล้ว, หน้า 38 - 39.
8. ระเบียบว่าด้วยวิทยุกระจายเสียง พ.ศ. 2517, หนังสือเวียนถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

การ จากสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, ที่ สร.0203/ว.105 ลงวันที่ 19 กันยายน 2517.

9. ระเบียบว่าด้วยวิทยุกระจายเสียง พ.ศ. 2517, เอกสารกองจดหมายเหตุแห่งชาติ ศธ .0701.3/173 หน้า 2.
10. วัตถุประสงค์การกระจายเสียง, ระเบียบว่าด้วยวิทยุกระจายเสียง พ.ศ. 2517, เพิ่งอ้าง, หน้า 2.
11. บทบังคับเกี่ยวกับการกระจายเสียง, อ้างแล้ว, หน้า 5.
12. บทกำหนดโทษ, อ้างแล้ว, หน้า 7.
13. คณะกรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียง, อ้างแล้ว, หน้า 6.
14. (...จริง ๆ แล้วจำนวนสถานีวิทยุต่าง ๆ อาจจะมากกว่าที่ระบุไว้ โดยเฉพาะสถานีวิทยุ A.M. ที่ตั้งเพิ่มขึ้นรวมทั้งสถานีวิทยุประจำถิ่น (ว.ป.ถ.) ซึ่งสังกัดกองทัพบกซึ่งได้ตั้งเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากตามการประเมินเรื่องความมั่นคงทาง ทหาร...ผู้เขียน), list of Fixed Radio Broadcasting Station of Thailand, Raginal Research Officer, USIS, 1970.
15. (นอกจากนี้ยังได้มีการตั้งชมรมวิทยุเสรีขึ้นมา โดยเป็นการรวมตัวของนักจัดรายการทางวิทยุกระจายเสียงที่จงรักภักดีต่อประเทศชาติเพื่อต่อต้านสื่อมวลชน ที่กลุ่มมองว่าเป็น "ฝ่ายซ้าย" ซึ่งในขณะนั้น ได้แก่ หนังสือพิมพ์อิบดียุค, ประชาชาติ, มาตุภูมิ, ประชาธิปไตย และจตุรัส...) หนังสือพิมพ์สยามรัฐ, ฉบับวันที่ 13 กรกฎาคม 2519, หน้า 1.
16. (...พันตำรวจโท บุญเลิศ เลิศปรีชา รมช.มหาดไทย ขณะนั้นเป็นผู้มาแถลงข่าวดังกล่าวว่าได้รับมาจาก "แหล่งข่าวที่ไม่อาจบอกได้" และสั่งให้ข้าราชการปกครองและเจ้าหน้าที่ตำรวจดำเนินการจับกุม แต่ผลปรากฏออกมาว่าไม่มีสถานการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นจริง ๆ ...), หนังสือพิมพ์สยามรัฐ, ฉบับวันที่ 17 ธันวาคม 2518 และ 27 มกราคม, 2519, หน้า 1.
17. เพลงแม่พระธรณีรำพัน, (คำร้อง : ม.ล.เมธีรัตน์ บุณนาค, ทำนอง : แมนรัตน์ ศรีกรานนท์), 2518 - 2519.
18. เพลงชาติไทยที่รัก, (ดัดแปลงคำร้องจากเพลงไทยคารวะคำนึง), 2516 - 2519.
19. เพลงไทยรำลึก, (ไม่ทราบผู้ประพันธ์), 2518.
20. เพลงชาติไทยที่รัก, อ้างแล้ว.
21. เพลงรักกันไว้เกิดเพื่อนไทย, (ไม่ทราบผู้ประพันธ์), 2516 - 2519.
22. เพลงเราสู้ (พระราชนิพนธ์พระมหาสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในรัชกาลที่ 9), 2518.
23. เพลงเทอดการตรามหาธีราช, (ไม่ทราบผู้ประพันธ์), 2518.
24. เพลงไทยเพื่อไทย, (ไม่ทราบผู้ประพันธ์), 2519.
25. เพลงยอดทหารบก, (ไม่ทราบผู้ประพันธ์), 2518 - 2519.
26. เพลงจากยอดคอย, (พันโทณรงค์เดช นันทโพธิ์เดช), 2518.
27. เพลงสละชีพเพื่อชาติ, (ไม่ทราบผู้ประพันธ์), 2517 - 2518.
28. เพลงหนักแผ่นดิน, (พันตรีบุญส่ง หักฤทธิ์ศึก), 2518 - 2519.
29. เพลงทหารพระนเรศวร, (คำร้อง : สมภพ จันทระประภา, ทำนอง : พวงร้อย สนิทวงศ์), 2518 - 2519.
30. เพลงเราสู้, อ้างแล้ว.
31. หนังสือพิมพ์ Bangkok Post, ฉบับวันที่ 5 ตุลาคม 2519.

32. หนังสือพิมพ์ประชาชาติ, ฉบับวันที่ 6 ตุลาคม 2519.

33. ("...กลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้ได้ตั้งขึ้นตั้งแต่วันที่ 2518 และมีการเคลื่อนไหวไปในทิศทางที่ตรงกันข้ามกับความเคลื่อนไหวของนิสิต นักศึกษา ได้เคยมีการรื้อความรุนแรงต่อกลุ่มนิสิตนักศึกษามาก่อน เช่น การบาระเบิดที่สยามสแควร์ กรณีเคลื่อนไหวคัดค้านฐานที่หออเมริกัน...") คำให้การพยาน ของ พ.ต.ท.สกล สุวรรณา คอศาลทหารกรุงเทพฯ, คดีคำที่ 253 ก./2520.

34. แถลงการณ์ของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ 1,6 ตุลาคม 2519.

35. คำให้การพยานของนายทอง เหล่าวานิช คอศาลทหารกรุงเทพฯ, คดีคำที่ 253 ก./2520.

36. แถลงการณ์ของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินฉบับที่ 1,6 ตุลาคม 2519.

37. คำให้สัมภาษณ์ของกิตติคุณ ภิขุ, ประชาชาติรายลับดาร์, ปีที่ 2 ฉบับที่ 86, 10 กรกฎาคม 2518, หน้า 47.

